

УДК 371

DOI 10.31654/2663-4902-2021-PP-2-27-35

Нестеренко С. А.

аспірантка кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
sofianesterenko16@gmail.com
orcid.org/0000-0002-9000-2557

**ПОНЯТТЯ «ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ»
У ПАРАДИГМІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті висвітлено та досліджено актуальні проблеми, пов'язані із визначенням, тлумаченням та виникненням поняття «педагогічні технології». Розглянуто трактування синонімії та антонімії (дихотомії) понять «освітня технологія» і «педагогічна технологія». Розглянуто тлумачення визначення у різні періоди та фахівцями із різних країн. Запропоновано, на нашу думку, найбільш вдале тлумачення поняття.

Актуальність даного дослідження полягає в актуалізації понять педагогічної технології, оскільки останні ґрунтовні дослідження були зроблені лише у ХХ столітті, а, отже, питання дослідження має бути осучаснене і приведено до реалій сьогодення.

Метою статті є аналіз запропонованих тлумачень поняття «педагогічна технологія» та виокремлення найбільш прийнятної і універсальної визначення. Зроблено історико-порівняльний аналіз поняття педагогічної та освітньої технології, описано періоди виникнення і впровадження у педагогічну практику визначення. У ході даного аналізу було описано та узагальнено багатогранність та варіативність тлумачення досліджуваного питання зарубіжними та вітчизняними педагогами-дослідниками.

При написанні статті використано теоретичні методи дослідження, а саме: аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, пояснення. Результати досліджуваної проблеми можуть стати підґрунтям для подальшого огляду та аналізу педагогічних технологій і матимуть практичне значення для дослідження та виокремлення конкретних педагогічних технологій для навчання іншомовної компетенції педагогів різних циклів викладання задля фахового зростання у розрізі самоосвітньої діяльності та навчання впродовж життя. Описано різні погляди науковців до розуміння і трактування педагогічної технології.

Зроблені висновки у статті свідчать про необхідність диференціації понять «освітня технологія» та «педагогічна технологія». Результати даної статті можуть бути застосовані науковцями під час дослідження актуальних питань педагогічної діяльності і слугувати підґрунтям подальших наукових розвідок та досліджень.

Ключові слова: педагогічна технологія, освітня технологія, програмоване навчання, засоби навчання, методи навчання.

Постановка проблеми. Діяльність української освітянської спільноти у перехідний для України період є основою моделі вітчизняної освіти. Наразі освіта перебуває у досить нестабільній фазі, адже економічна перебудова країни, війна на Сході, пандемія SARS-CoV-2 мають негативний вплив на впровадження нової української освітньої парадигми.

Сьогодні педагогічна спільнота тяжіє до подолання цих труднощів і до виявлення нових шляхів реалізації Державного стандарту із забезпечення якості освіти. Одним із дієвих засобів для подолання труднощів у сфері освіти є «технологічний» підхід, тобто застосування педагогічних технологій у освітній діяльності.

Впровадження технологічних підходів у освітній процес може допомогти середній школі вирішити проблему підготовки майбутнього країни, свідомих, розумних громадян. Завданням сучасної школи є підвищення компетентності педагогічного колективу у галузі високоефективного використання інформації, комунікаційні та інтерактивні технології, створення та розвиток універсальної освітньої сфери, формування нової культури педагогічного мислення.

Використання сучасних педагогічних технологій в освітньому процесі навчального закладу створює цілком нові можливості реалізації дидактичних принципів індивідуалізації та диференціації навчання, позитивно впливає на розвиток пізнавальної діяльності здобувачів, їхньої творчої діяльності, свідомості, усвідомлює умови переходу від викладання до самоосвіти.

Аналіз досліджень. Ефективність використання і впровадження педагогічних технологій у освітній процес підтверджено дослідницькими роботами багатьох вітчизняних та зарубіжних авторів. Проблемама інновацій в освітній діяльності займаються Н. Бібік, В. Ільченко, Н. Пастернак, В. Паламарчук; їхню класифікацію досліджують К. Роджерс, І. Підласий; інноваційним педагогічним технологіям присвячено праці О. Пехоти, С. Подмазіна, І. Прокопенка та ін.; В. Кремень, В. Паламарчук констатують впровадження сучасних освітніх технологій з позиції інтеграційних процесів в освіті. У праці Л. Голубничої приділено увагу з'ясуванню загальних і специфічних ознак педагогічних технологій та аналізу їх структурних складових [3, с. 18], Н. Ромашева говорить про синтез досягнення науки і практики, здобутки минулого досвіду і сучасності, поєднання традиції й новаторства, класичного та альтернативного підходів до виконання навчально-виховних завдань, Д. Алфімов досліджує структурно-змістовий контент поняття «технології» [2, с. 14].

У наш час ґрунтовний теоретичний розвиток проблеми використання сучасних педагогічних технологій у межах середньої школи набуває особливого значення та змісту.

Метою статті є теоретичний аналіз запропонованих тлумачень поняття «педагогічна технологія» та виокремлення найбільш прийнятного й універсального визначення.

Виклад основного матеріалу. «Технологія» (від грецької *techne* – мистецтво, майстерність і *logos* – учіння) – це учіння про майстерність. Поняття «педагогічна технологія» для сучасної освіти не є новим, але із впровадження інформаційно-комунікативних технологій у освітній процес воно стає актуальним і таким, що дає підстави для розвитку та вдосконалення існуючих технологій. Задля ефективності і змістовності нашого дослідження потрібно чітко розмежувати поняття «освітня технологія» і «педагогічна технологія». Освітня технологія, а саме технологія в галузі освіти – це сукупність науково і практично обґрунтованих форм, методів та інструментів для досягнення бажаного результату в будь-якій сфері освіти. «Педагогічна технологія» у свою чергу використовується лише задля сатисфакції педагогічних завдань і процесів, відноситься до всіх розділів педагогіки.

Поняття «освітня технологія» здається дещо ширшим, ніж «педагогічна технологія», бо освіта включає в себе ще й різноманітні соціальні, соціально-політичні, управлінські, культурологічні, психолого-педагогічні, економічні та інші суміжні аспекти.

Варто зазначити, що науковий термін «освітня технологія» пройшов декілька етапів, поки трансформувався у категорію «педагогічна технологія» із подальшою зміною свого змісту.

Перший етап пов'язаний із використанням у викладанні різних технічних засобів, а саме: аудіовізуальних (телевізори, програвачі, магнітофони, проектори). Освітній процес розглядався крізь призму застосування інженерної думки. Так, у 1946 році в одному з університетів Індіани, США, професор Л. Ларсон запропонував запровадити план аудіовізуальної освіти, тобто комплекс різноманітних світло-технічних і звукових посібників та спеціальної апаратури, які надавали змогу відтворювати відповідну інформацію. Поняття «освітня технологія» у цей період трактується як імплементація інженерної думки у освітній процес.

Репрезентанти даного етапу М. Кларк, Ф. Персиваль, Г. Еллінгтон, С. Андерсон, Р. Кіффер, М. Мейер вважали, що застосування технічних засобів навчання автоматично приведе до вирішення найгостріших педагогічних проблем. М. Кларк вважає, що сенс педагогічної технології полягає в застосуванні в сфері освіти винаходів, промислових виробів і процесів, які є частиною технології нашого часу.

Ф. Персиваль і Г. Еллінгтон вказують на те, що термін «технологія в освіті» включає будь-які можливі засоби представлення інформації. Це обладнання, що застосовується в освіті, таке як телебачення, різні засоби проєкції зображень і т. д. Інакше кажучи, технологія в освіті – це аудіовізуальні засоби [5].

У 1954 році розпочинається **другий етап**, який пов'язаний із запровадженням нового методу навчання, висунутого американським психологом, винахідником та письменником Б. Скіннером – програмоване навчання. *Програмоване навчання* – один з різновидів навчання людини, особливістю якого є те, що воно відбувається за заздалегідь складеною програмою, яка може виконувати деякі функції викладача. Слід зазначити вагомні переваги цього навчання: збільшення швидкості і якості навчання за рахунок персоналізації, збільшення частоти обміну інформацією з тим, кого навчають, а також можливість дослідження цього процесу за рахунок стандартизації педагогічних експериментів. Засобами реалізації програмованого навчання є навчальні машини і програмовані підручники [4, с. 331]. Розповсюдження набувають аудіовізуальні засоби навчання: навчальні машини, лінгафонні кабінети, технічні тренажери. Під терміном «технологія освіти» у ті роки розуміється комплекс засобів та методів педагогічного процесу, що приводить до очікуваного результату. У ті ж роки набуває поширення термін «педагогічна технологія», що поступово з'являється на сторінках закордонної преси, у заголовках великої кількості педагогічних журналів капіталістичних країн. У США це журнал «Педагогічна технологія» (1961 р.), у Великій Британії – «Педагогічна технологія і програмоване навчання» (1964 р.), а також Японія (1965 р.) та Італія (1971 р.). У 1967 р. в Англії створено Національну раду з педагогічної технології, у США – Інститут педагогічної технології [10, с. 18].

На початку 60-х років в університеті Південної Кароліни, США, під керівництвом Д. Фінна відкривається відділення технології навчання, що займається впровадженням активних методів та форм навчання. Д. Фінн зазначав: «Тільки наївні люди вважають, що технологія – це просто комплекс апаратури і навчальних матеріалів. Це значить набагато більше. Це спосіб організації, це спосіб думок про матеріали, людей, установки, моделі і системи типу «людина-машина». Це перевірка економічних можливостей проблеми. Крім того, технологія має суттєве відношення до взаємодії науки, мистецтва і людських цінностей» [16, с. 487–488]. Отже, Д. Фінн підкреслював багатоаспектний підхід до педагогічної технології, окреслюючи її як спосіб мислення особистості, спосіб організації освітньої діяльності.

Третій етап характеризується посиленням бази педагогічної технології. На додачу до аудіовізуальної освіти і програмованого навчання основою педагогічної технології стає інформатика, теорія телекомунікацій, кваліметрія, системний аналіз і педагогічні науки (психологія навчання, теорія керування пізнавальною діяльністю, організація навчального процесу, наукова організація педагогічної праці) [7, с. 123–124]. Зокрема, змінюється і методична основа педагогічної технології, а саме відбувається перехід від вербального до аудіовізуального процесу здобування знань. Як результат починається активна підготовка і перепідготовка педагогів. Шалених темпів набуває випуск відеоманітофонів, карусельних кадропроєкторів, поліекранів, електронних дошок, блокнотних дошок для писання фломастером тощо. На даному етапі технологія навчального процесу опрацьовується на основі системного підходу, а вчені розуміють педагогічну технологію як вивчення, розробку і застосування принципів оптимізації навчального процесу на основі новітніх досягнень науки й техніки [8, с. 4–5]. Так, у доповіді, опублікованій ЮНЕСКО 1972 року, технології навчання визначаються як рушійна сила модернізації освітнього процесу. Зокрема, вчений-дослідник С. Сполунг (США) подає таке тлумачення: «обґрунтована технологія навчання містить цілісний процес визначення мети, постійне оновлення навчальних

планів і програм, тестування альтернативних стратегій та навчального матеріалу, оцінювання педагогічної системи в цілому та встановлення мети навчання заново, щойно з'явиться нова інформація про ефективність педагогічних систем» [15, с. 153].

1976 року Стів Джобс і Стів Возняк створили персональний комп'ютер Apple I з платою, яка містила близько 30 мікросхем, що дало змогу вивести технології в освіті на новий щабель. У 1981 році в освітній діяльності були застосовані спеціальні програмовані засоби в дисплейних класах.

У результаті аналізу понад ста тлумачень, пов'язаних з досліджуваною дефініцією поняття «педагогічна технологія», британський біохімік, лауреат Нобелівської премії П. Д. Мітчелл констатує, що «педагогічна технологія» – це сфера дослідження і практики (в рамках системи освіти), що має зв'язки (відносини) з усіма аспектами організації педагогічних систем і процедурою розподілу ресурсів для досягнення специфічних і потенційно відтворюваних результатів [1, с. 142].

У 1979 році Асоціацією з педагогічних комунікацій та технологій опубліковано «офіційне» визначення педагогічної технології: «Педагогічна технологія є комплексний, інтегративний процес, що охоплює людей, ідеї, засоби і способи організації діяльності для аналізу проблем і планування, забезпечення, оцінювання і керування вирішенням проблем, що стосуються всіх аспектів засвоєння знань» [14, с. 100].

Четвертий етап еволюції поняття «педагогічна технологія» припадає на 80-ті роки ХХ ст., які пов'язані із широким впровадженням у освітній процес комп'ютерної техніки, інтерактивних технологій, результатів досліджень теоретичних питань педагогічної технології та шляхів її практичного впровадження [12, с. 182]. Активно створюються комп'ютерні лабораторії і дисплейні класи, зростає кількість та якість педагогічних програмних засобів, використовується система інтерактивного відео, мережі Internet, поява новітньої наукової літератури. У «Глосарії термінів з технологій освіти» (Париж, ЮНЕСКО, 1986) це поняття сформульовано як «системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань, з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти» [14, с. 102].

Зокрема, Т. Сакамото дає таке тлумачення поняттю «педагогічна технологія» – це впровадження у педагогіку системного способу мислення, який можна по-іншому назвати «систематизацією освіти», або «систематизацією класного навчання». Американські учені були схильні до думки, що педагогічна технологія – це «не просто дослідження в сфері використання технічних засобів навчання або комп'ютерів, а це дослідження з метою виявлення принципів і розробки прийомів оптимізації освітнього процесу шляхом аналізу факторів, що підвищують ефективність навчання конструюванням і застосуванням прийомів і матеріалів, а також за допомогою оцінки використання методів» [11, с. 192].

Щодо вітчизняної педагогічної думки, то ґрунтовне дослідження поняття «педагогічна технологія» довгий час залишалося за межами інтересів дослідження вчених. Ідею технологізації освіти можна прослідкувати у Я. А. Коменського, який тяжів до визначення такого порядку навчання, який би однозначно ставав причиною позитивних результатів. Цей порядок педагог охарактеризував як уміння правильно визначати мету, обирати засоби її досягнення та формувати правила користування цими засобами. Елементи технологічного підходу до організації освітньої діяльності зустрічаємо і в працях більшості видатних вітчизняних та зарубіжних педагогів (А. Макаренко, Й. Песталоцці, В. Сухомлинський та ін.) [12, с. 183].

Перші спроби ґрунтового тлумачення поняття «педагогічна технологія» належать С. Кульневичу, В. Беспалько, В. Монахову та М. Кларіну, які, досліджуючи та аналізуючи зарубіжний досвід, акцентували увагу на навчанні на основі дискусії, гри, дослідження. Так, С. Кульневич вважає за необхідне співвіднести поняття «педагогічна технологія» з такими педагогічними категоріями як «теорія виховання», «методика виховної роботи» та «педагогічна майстерність». Теорія, на думку автора, більш загальна і містить лише систему обґрунтувань. Технологія більш алгоритмічна і точна. Вона містить інструменти діагностування та коригування. Майстерність більш

суб'єктивна та інтуїтивна. Технологія, у свою чергу, більш об'єктивна і точна. Говорячи про виховання, С. Кульневич характеризує його як ненадійний і неточний процес. Змінити ці його характеристики в позитивну бік можна лише за умови його наукової організації, елементом якої є технологія [6, с. 57]. В. Беспалько стверджує, що «педагогічна технологія – це змістовна техніка реалізації навчального процесу». Дане тлумачення націлене на використання педагогічної технології лише в процесі навчання, що і є причиною різкого звуження цього поняття [2, с. 4]. В. Монахов характеризує педагогічну технологію як продуману у всіх деталях модель спільної педагогічної діяльності з проєктування, організації та проведення освітнього процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для учня і вчителя [9, с. 73]. Згідно з концепцією М. Кларіна, «педагогічна технологія» – це напрям у педагогіці, що має на меті підвищення ефективності освітнього процесу, забезпечення досягнення учнями запланованих результатів навчання. Вчений розглядає педагогічну технологію як системну сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів, що використовуються для досягнення педагогічних цілей. Таке визначення, на нашу думку, є більш змістовним, адже мова тут про загальні педагогічні цілі.

П. Образцов спробував співвіднести поняття «методика навчання» і «технологія навчання» та дійшов висновку, що, по-перше, методика надає відповідь на питання: «Яким чином можна досягнути потрібних результатів у навчанні?», а технологія – «Як зробити це результативно?». По-друге, на думку вченого, технологія навчання маркується персоніфікованістю, що фактично є близьким до «авторської методики навчання», а поняття «методика» характеризує процедуру імплементації комплексу методів, засобів, форм навчання поза зв'язком із тим, хто її застосовує [15, с. 188].

Дискусії про сутність і зміст поняття «педагогічної технології» тривають і досі і немає єдиного погляду та тлумачення цього поняття. Одна частина педагогічної спільноти схильна розглядати її як певний комплекс вказівок щодо використання сучасних методів і засобів навчання, інша – цілеспрямоване практичне використання прийомів, засобів, дій для підвищення ефективності та результативності навчання, треті розуміють її як комплексний неподільний процес визначення мети, обґрунтування плану і програми дій та навчальних методів.

Проаналізуємо і інші підходи до тлумачення і розуміння досліджуваної проблеми.

Педагогічною технологією називають напрямок педагогіки, який ставить за мету підвищення ефективності освітнього процесу, достеменно досягнення здобувачем освіти запланованих результатів навчання. Головна увага в педагогічних технологіях сконцентрована не на засобах, а на системній організації навчального процесу, тобто педагогічна технологія є системою, комплексом заходів. Ціллю є результат навчання, який може бути досягнутий, а сама технологія при цьому – відтворена. Зокрема, важливим є врахування людського фактора, особистості педагога й особливостей учня [16, с. 486].

Вчений М. Бершадський запропонував такі трактування на сучасне розуміння і використання поняття педагогічної технології:

1. Дане поняття застосовується інтуїтивно до усіх педагогічних процесів та явищ, його значення або зовсім не усвідомлюється, або усвідомлюється частково і асоціюється із сучасним педагогічним терміном. Будь-яка педагогічна діяльність зараз називається технологією.

2. Технологія як мистецтво викладання, спілкування з учнями. Поняття включає безліч конкретних прийомів взаємодії зі здобувачами в різних ситуаціях.

3. Класична технологія (алгоритмічна парадигма). Дана технологія використовується, як зазначив автор, для опису моделей освітнього процесу відповідно до парадигми виробничого технологічного процесу. Модель побудовано на теоретичній основі, яка включає в себе: модель особистості учня; систему педагогічних важелів впливу на учня; систему діагностики певних цілей освіти.

4. Технологія особистісноцентрованої освіти (стохастична парадигма). За визначенням автора, вона застосовується для опису стохастичних моделей освітнього процесу, заснованих на проектуванні середовища навчання, що впливає на ймовірність його перебігу в різних напрямках. М. Бершадський каже, що даний термін досить рідко використовується і правильно сприймається у педагогічному середовищі [16, с. 485].

Зауважимо, що Словник-довідник із професійної педагогіки за ред. А. Семенової трактує поняття «педагогічна технологія» таким чином: «Педагогічна технологія – сукупність психолого-педагогічних установок, що складають спеціальний підбір та компонування форм, методів, засобів, прийомів, виховних засобів, за допомогою яких забезпечується можливість досягнення ефективного результату в засвоєнні учнями знань, умінь, навичок, у розвитку їхніх особистих властивостей та моральних якостей; педагогічна технологія визначається як мистецтво використання результатів наукових досліджень у сфері освіти; проєкт педагогічної системи, яка реалізується на практиці; сукупність засобів і методів навчально-виховного процесу, що, безперечно, приведуть до запланованого результату; процес цілеутворення та об'єктивного контролю за отриманими результатами; системний метод створення, використання і призначення всього процесу викладання засвоєнню знань з урахуванням технічних і людських ресурсів у їх взаємодії. Отже, в основі поняття «педагогічна технологія» лежать процеси конструювання, моделювання, прогнозування, проектування, програмування, тобто процеси упорядкування педагогічного середовища [13, с. 128].

На нашу думку, кожен із виокремлених підходів має право на існування, адже містить різні сторони освітнього процесу. Саме тому існує велика кількість педагогічних технологій. Така велика кількість підходів може свідчити про багатоаспектний характер аналізу об'єкта дослідження.

Отже, на основі вищеописаних визначень можна зробити припущення, що в навчанні технології використовувалися завжди, бо всі методики чи педагогічні технології змальовують методи та форми опрацювання й передачі інформації так, аби вона якнайкраще засвоювалася здобувачами освіти. Із невинним застосуванням комп'ютерів та програмних засобів у освітньому процесі школи сформувався необхідність говорити про інформаційні технології навчання.

Можна припустити, що, незважаючи на багатогранність, варіативність підходів вчених-дослідників у трактуванні виразу «педагогічна технологія», спільним є націленість педагогічної технології на підвищення потенції освітньої діяльності і подальшого успішного досягнення запланованих результатів. Науковці стверджують, що для технології притаманно проектування освітньої діяльності, відтворення та результативність.

Резюмуючи та узагальнюючи усі запропоновані визначення, можемо дійти до висновку і виокремити для себе тлумачення досліджуваного поняття: «педагогічна технологія» – це створена відповідно до потреб та можливостей особистості і суспільства теоретично обґрунтована освітня система соціалізації, особистісного і професійного розвитку і саморозвитку людини в освітній установі, яка у результаті спланованих професійних дій педагога при оптимальній кількості ресурсів і зусиль всіх стейкхолдерів гарантовано забезпечує ефективну реалізацію визначеної освітньої мети та можливість оптимального відтворення процесу на рівні, який відповідає рівню педагогічної майстерності педагога [3, с. 14–15].

Висновки. Таким чином, ми можемо дійти до таких висновків:

- «освітня технологія» та «педагогічна технологія» не тотожні поняття, а тому маємо чітко диференціювати їх. Освітня технологія окреслює загальну стратегію розвитку освіти, єдиного освітнього траєкторію. Ціллю освітньої технології буде виконання стратегічних завдань освіти, таких як: прогнозування, проектування і планування освітнього процесу. Такими освітніми технологіями можна вважати концепції освіти, освітні закони, освітні системи, підсистеми. В свою чергу педагогічна технологія відтворює тактику реалізації освітніх технологій у освітньому процесі за

наявності певних умов. Педагогічні технології накопичують і виражають загальні закономірності освітньої діяльності незалежно від навчального предмета;

- проаналізований матеріал дає підстави вважати, що технологічний підхід є дієвим, ефективним і таким, що є на часі.

Література

1. Автомонов П. П., Гук О. Ф. Логіка формування технології навчання. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2014. № 3. С. 140–147.
2. Алфімов Д. В. Структурно-змістовий контент поняття технології. *Науковий вісник Донбасу*. 2011. № 3. С. 3–17.
3. Голубнича Л. О. Розвиток педагогічних технологій у дидактичній науці. *Педагогіка та психологія*. 2014. № 45. С. 13–23.
4. Енциклопедія кібернетики: енциклопедія / В. М. Глушков та ін.; за ред. В. М. Глушкова Київ: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1973. Т. 2. 576 с.
5. Инновационные педагогические технологии. URL: https://unecon.ru/sites/default/files/innovapedagogicheskie_tehnologii.pdf (дата звернення: 26.04.2021).
6. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навч. посіб. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
7. Наволокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій: енциклопедія / за ред. В. М. Андреева. Харків: Видавнича група «Основа», 2009. 176 с.
8. Носко М. О., Гаркуша С. В., Цигура Г. О. Педагогічні технології: поняття, структура та зміст. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка*. 2020. № 8 (164). С. 3–11.
9. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології в підготовці вчителів: навч. посіб. / за ред. І. Ф. Прокопенка. Харків: Мітра, 2018. 455 с.
10. Пехота О. М. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / за ред. О. М. Пехота. Київ: А.С.К, 2001. 256 с.
11. Пінасва О., Шевченко Л. Педагогічні інноваційні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія «Педагогіка»*. 2009. № 3. С. 192–197.
12. Семенова Н., Гречук Л., Солодуха Ю. Використання педагогічних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку: теоретичний аспект. *Освітній простір України*. 2017. № 9. С. 181–187.
13. Словник-довідник з професійної педагогіки: довідкове видання / А. В. Семенова та ін.; за ред. А. В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.
14. Ткачук Л. Ретроспектива генезису освітніх технологій у педагогічних вищих навчальних закладах. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2010. № 1. С. 99–106.
15. Чепрасова Т. І. Засоби нових інформаційних технологій у системі сучасних технологій навчання. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. 2005. № 60. Т. 1. С. 208.
16. Шевченко Л. С. Розвиток поняття «педагогічні технології» в педагогічній науці та практиці. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2013. № 36. С. 484–490.

References

1. Avtomonov, P. P. & Huk, O. F. (2014). Lohika formuvannya tekhnolohiyi navchannya [Logic of teaching technology formation]. *Aktual'ni problemi sotsiolohiyi, psikholohiyi, pedahohiki – Actual problems of sociology, psychology, pedagogic*. 3 (24). 140–147 [in Ukrainian].
2. Alfimov, D. V. (2011). Strukturno-zmistovniy kontent ponyattya tekhnolohiyi [Structurally-rich content concept of technology]. *Naukoviy visnik Donbasu – Academic bulletin of Donbas*. 3 (15). 3–17 [in Ukrainian].
3. Holubnicha, L. O. (2014). Rozvitok pedahohichnikh tekhnolohiy u didaktichniy nautsi [Development of the problem of «pedagogical technology» in didactics]. *Pedahohika ta psikholohiya – Pedagogy and Psychology*. № 45. 13–23 [in Ukrainian].
4. Hlushkov, V. M. (Eds.) (1973). *Entsiklopediya kibernetiki* [Encyclopedia of Cybernetics]. Kiyiv: Holovna redaktsiya ukrayins'koyi radyans'koyi entsiklopediyi. Vol. 2. 576 [in Ukrainian].

5. Innovatsionnye pedahohicheskie tekhnolohii [Innovative pedagogical technologists] (2021, April 26). URL: https://unecon.ru/sites/default/files/innovapedagogicheskie_tehnologii.pdf [in Russian].
6. Mikhaylichenko, M. V. & Rudik, Ya. M. (2016). *Osvitni tekhnolohiyi* [Educational technologies]. Kiyiv: TSP «KOMPRINT» [in Ukrainian].
7. Navolokova, N. P. (Eds.) (2009). *Entsiklopediya pedahohichnikh tekhnolohiy ta innovatsiy* [Encyclopedia of pedagogical technologies and innovations]. Kharkiv: Vidavnicha hrupa «Osnova» [in Ukrainian].
8. Nosko, M. O., Harkusha, S. V. & Tsihura, H. O. (2020). Pedahohichni tekhnolohiyi: ponyattya, struktura ta zmist [Pedagogical technologies: Concept, structure and content]. *Visnik Natsional'noho universitetu «Chernihiv'skiy kolehium» im. T. H. Shevchenka – Bulletin of the T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»*. 8 (164). 3–11 [in Ukrainian].
9. Prokopenko, I. F. (2018). *Pedahohichni tekhnolohiyi v pidhotovtsi vchiteliv* [Pedagogical technologies in teacher training]. Kharkiv: Mitra [in Ukrainian].
10. Pyekhota, O. M. (Eds.) (2001). *Osvitni tekhnolohiyi* [Educational technologies]. Kiyiv: A.S.K. [in Ukrainian].
11. Pinayeva, O. & Shevchenko, L. (2009). Pedahohichni innovatsiyini tekhnolohiyi u profesiyniy pidhotovtsi maybutnikh fakhivtsiv [Pedagogical innovations in the training of future professionals]. *Naukovi zapiski TNPU im. V Hnatiuka – The Scientific Issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University*. 3. 192–197 [in Ukrainian].
12. Semenova, N., Hrechuk, L. & Solodukha, Yu. (2017). Viktoristannya pedahohichnikh tekhnolohiy u roboti z dit'mi doshkil'noho viku: teoretichniy aspekt [Use of pedagogical technologies in work with children of preschool age: theoretical aspect]. *Osvitniy prostir Ukraini – Educational space of Ukraine*. 9. 181–187 [in Ukrainian].
13. Semenova, A. V. (2006). *Slovník-dovidník z profesiynoyi pedahohiki* [Dictionary a guide to professional pedagogy]. Odesa: Pal'mira [in Ukrainian].
14. Tkachuk, L. (2010). Retrospektiva henezisu osvitnikh tekhnolohiy u pedahohichnikh vishchikh navchal'nikh zakladakh [Retrospective analysis of development of education technologies in pedagogical higher educational establishments]. *Problemi pidhotovki suchasnoho vchitelya – Problems of Modern Teacher Training*. 1. 99–106 [in Ukrainian].
15. Cheprasova, T. I. (2005). Zasobi novikh informatsiynikh tekhnolohiy u sistemi suchasnikh tekhnolohiy navchannya [Resources of information technologies in the structure of modern educational technologies]. *Naukovi zapiski – Scientific notes*. 60. Vol. 1. 208 [in Ukrainian].
16. Shevchenko, L. S. (2013). Rozvitok ponyattya «pedahohichni tekhnolohiyi» v pedahohichniy nautsi ta praktitsi [Development of the concept of «pedagogical technologies» in pedagogical science and practice]. *Suchasni informatsiyini tekhnolohiyi ta innovatsiyini metodiki navchannya v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemi – Modern informational technologies and innovative methods in professional training: methodology, theory, experience, problems*. 36. 484–490 [in Ukrainian].

Nesterenko S.

post-graduate student at the Department of educational science, primary education and educational management of Nizhyn Mykola Gogol State University
sofianesterenko16@gmail.com
orcid.org/0000-0002-9000-2557

THE CONCEPT OF «PEDAGOGICAL TECHNOLOGY» IN THE PARADIGM OF EDUCATIONAL ACTIVITY

The article highlights and explores current issues related to the definition, interpretation and emergence of the concept of «pedagogical technology». The interpretation of synonymy and antonymy (dichotomy) of the concepts «educational technology» and «pedagogical technology» is considered. The interpretation of the definition in different

periods and by experts from different countries is considered. In our opinion, the most successful interpretation of the concept is offered.

The relevance of this study lies in the actualization of the concepts of pedagogical technology, as the last thorough research was done only in the twentieth century, and, consequently, the research issue must be modernized and brought to the realities of today.

The aim of the article is to analyze the proposed interpretations of the concept of «pedagogical technology» and to identify the most acceptable and universal definition. The historical-comparative analysis of the concept of pedagogical and educational technology is made, the periods of origin and introduction into pedagogical practice of definition are described. In this analysis the versatility and variability of the interpretation of the research question by foreign and nativ teachers-researchers were described and generalized.

Theoretical research methods, namely: analysis, synthesis, abstraction, generalization, explanation were used during writing an article. The results of the researched problem can become a basis for further review and analysis of pedagogical technologies and will be of practical importance for research and selection of specific pedagogical technologies for teaching foreign language competence of teachers of different teaching cycles for professional growth in terms of self-education and lifelong learning. Different views of scientists on the understanding and interpretation of pedagogical technology are described.

The conclusions made in the article indicate the need to differentiate the concepts of educational technology and pedagogical technology. The results of this article can be used by scientists in the study of topical issues of pedagogical activity and serve as a basis for further research.

Key words: pedagogical technology, educational technology, programmed learning, teaching aids, teaching methods.